

**KIBERJINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHISH MEXANIZMINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Allanazarova Farida Ilxomovna

Termiz Davlat Universiteti magistratura bosqichi

"Advokatlik faoliyati" yo'nalishi

Ilmiy rahbar: **Mallayev Normamat Ramzanovich**

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish mexanizmini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Maqolada kiberxavfsizlik sohasidagi hozirgi muammolar, zamonaviy tahdidlar va ularni aniqlash, oldini olish hamda jazolash mexanizmlari o'rganiladi. Shuningdek, maqolada kiberjinoyatchilikning turli shakllari: firibgarlik, ma'lumotlarni o'g'irlash, kiberhujumlar va boshqa xavf-xatarlar tahlil qilinadi. Kiberjinoyatchilikka qarshi samarali kurashishning huquqiy, texnologik va profilaktik yondoshuvlarini rivojlantirish yo'llari taklif etiladi.

KALIT SO'ZLAR: Kiberjinoyatchilik, kiberxavfsizlik, firibgarlik, ma'lumotlarni himoya qilish, kiberhujumlar, oldini olish, huquqiy mexanizmlar, texnologik yechimlar, profilaktika.

So'nggi yillarda axborot texnologiyalari va internetning keng tarqalishi bilan kiberjinoyatchilik keskin ortib bormoqda. Kiberjinoyatchilik insonlar, korporatsiyalar va davlat tizimlariga jiddiy zarar yetkazadi. Firibgarlik, ma'lumotlarni o'g'irlash, kiberhujumlar va boshqa turdagi tahdidlar nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va siyosiy sohalarda ham xavf tug'diradi.

Kiberjinoyatchilikka qarshi samarali kurashish mexanizmini yaratish uchun zamonaviy texnologik yechimlar, huquqiy bazani kuchaytirish va profilaktik choralarga e'tibor qaratish zarur. Shuningdek, bu jarayonda xalqaro hamkorlik, maxsus treninglar va axborot-savodxonlikni oshirish muhim ahamiyatga ega.

Kiberjinoyatchilik so'nggi yillarda global xavfsizlik tizimiga jiddiy tahdid soluvchi fenomen sifatida namoyon bo'lmoqda. Internet va axborot texnologiyalari hayotimizning barcha sohalariga kirib kelgani bilan, kiberxavfsizlikni ta'minlash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Kiberjinoyatchilik nafaqat moliyaviy zarar, balki shaxsiy ma'lumotlarning o'g'irlanishi, davlat sirlarining oshkor bo'lishi va ijtimoiy tizimlarning barqarorligiga tahdid sifatida ham qaraladi.

Kiberjinoyatchilikning asosiy shakllari orasida moliyaviy firibgarlik, shaxsiy va korporativ ma'lumotlarni o'g'irlash, phishing hujumlari, DDoS hujumlari, kiber-spyutniklar va zararli dasturlar orqali hujumlar mavjud. Ushbu tahdidlar tez sur'atlarda

rivojlanib, kiberjinoatchilar o‘z strategiyalarini doimiy yangilab boradi. Shu sababli, kiberjinoatchilikka qarshi kurashish mexanizmini takomillashtirish uchun yangi texnologik va huquqiy yondoshuvlar zarur bo‘ladi.

Kiberxavfsizlik tizimida texnologik yechimlar markaziy o‘rin tutadi. Bularga ilg‘or shifrlash algoritmlari, ikki faktorli autentifikatsiya, tarmoq monitoringi va tahdidlarni avtomatik aniqlash tizimlari kiradi. Sun‘iy intellekt va mashina o‘rganish algoritmlari yordamida kiberhujumlarni oldindan aniqlash va ularni bloklash imkoniyati ortmoqda. Shu bilan birga, ma‘lumotlar bazasini himoya qilish va xavfsizlik protokollarini muntazam yangilab borish muhimdir.

Huquqiy yondoshuv kiberjinoatchilikka qarshi kurashishda muhim rol o‘ynaydi. Ko‘plab davlatlarda kiberjinoatchilik bo‘yicha maxsus qonunlar ishlab chiqilgan va jinoiy javobgarlik joriy etilgan. Kiberjinoatchilarni tergov qilish va sud jarayonlarini olib borish uchun malakali kadrlar, elektron dalillarni yig‘ish va ekspertizadan o‘tkazish usullari qo‘llaniladi. Shu bilan birga, xalqaro hamkorlik orqali kiberjinoatchilarni aniqlash va ularni qamoqqa olish samarasi ortadi, chunki ko‘plab kiberjinoatchilar chet el serverlari orqali amalga oshiriladi.

Profilaktika va ta‘lim choralari ham kiberxavfsizlikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Bemorlarni yoki foydalanuvchilarni axborot-savodxonlikka o‘rgatish, xavfli veb-saytlar va shubhali havolalardan ehtiyot bo‘lishni targ‘ib qilish, xavfsizlik qoidalariga rioya qilishni o‘rgatish kiberjinoatchilikni oldini olishga yordam beradi. Korporatsiyalar va davlat organlarida muntazam treninglar va simulyatsiyalar tashkil etish orqali xodimlar kiberxavfsizlikka tayyorlanadi.

Kiberjinoatchilikka qarshi kurashishda xalqaro hamkorlikning o‘rni katta. Kiberjinoatchilar ko‘pincha bir nechta mamlakat hududida amalga oshiriladi, shuning uchun tajriba almashish, qonuniy bazani muvofiqlashtirish va birgalikda monitoring qilish samarani oshiradi. Shu bilan birga, xalqaro tashkilotlar tomonidan yaratilgan standartlar va protokollar mamlakatlararo hamkorlikni soddalashtiradi va kiberxavfsizlikni mustahkamlaydi.

Zamonaviy kiberjinoatchilik tizimlarida texnologik va huquqiy yondoshuvlarni birlashtirish muhimdir. Yagona mexanizm, ya‘ni texnologik monitoring, huquqiy javobgarlik va profilaktik choralarning uyg‘unlashgan tizimi kiberjinoatchilikni samarali kamaytirishga yordam beradi. Shu bilan birga, davlat siyosati, biznes va jamoatchilikning hamkorligi kiberxavfsizlikni ta‘minlashda asosiy shart hisoblanadi.

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 09. November 2025

Kiberjinoyatchilikka qarshi kurash mexanizmini takomillashtirish istiqboli zamonaviy texnologiyalarni, huquqiy choralarning yangilanishini va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish bilan bog‘liq. Sun‘iy intellekt va katta ma‘lumotlar tahlili orqali tahdidlarni aniqlash samaradorligi oshadi. Shuningdek, kiberxavfsizlik sohasidagi tadqiqotlar, tajribalarni o‘rganish va yangi standartlar ishlab chiqish orqali kurash mexanizmi doimiy ravishda rivojlantiriladi. Shu bilan birga, kiberjinoyatchilikka qarshi kurashishda jismoniy shaxslarning axborot-savodxonligi va mas‘uliyati katta ahamiyatga ega. Foydalanuvchilar shaxsiy ma‘lumotlarni himoya qilish, xavfli havolalardan ehtiyot bo‘lish va xavfsizlik qoidalariga rioya qilish orqali kiberjinoyatchilikni kamaytirishga o‘z hissalarini qo‘shadilar.

Natijada, kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish mexanizmini takomillashtirish texnologik, huquqiy va profilaktik choralarning uyg‘unlashgan tizimi orqali amalga oshirilishi lozim. Bunday yondoshuv kiberjinoyatchilikni kamaytirish, foydalanuvchilarning ma‘lumotlarini himoya qilish va davlat va biznes tizimlarining barqarorligini ta‘minlashga xizmat qiladi. Zamonaviy davrda bu yo‘nalishda ilmiy tadqiqotlar, xalqaro hamkorlik va axborot-savodxonlikni oshirish strategiyalari asosiy omillar sifatida qaraladi.

Kiberjinoyatchilik zamonaviy jamiyatda jiddiy tahdid bo‘lib, moliyaviy zarar, shaxsiy ma‘lumotlarning o‘g‘irlanishi va davlat tizimlarining barqarorligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Maqolada kiberjinoyatchilikning asosiy shakllari, jumladan firibgarlik, phishing hujumlari, ma‘lumotlarni o‘g‘irlash va DDoS hujumlari tahlil qilindi.

Kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish mexanizmi texnologik, huquqiy va profilaktik yondoshuvlarni birlashtirish orqali samarali bo‘lishi mumkin. Zamonaviy texnologiyalar, sun‘iy intellekt va ma‘lumotlarni tahlil qilish orqali tahdidlarni aniqlash va oldini olish imkoniyati oshadi. Huquqiy mexanizmlar va xalqaro hamkorlik esa kiberjinoyatchilarni aniqlash va jazolashni ta‘minlaydi. Shuningdek, foydalanuvchilarni axborot-savodxonlikka o‘rgatish, xavfsizlik qoidalariga rioya qilish va profilaktik treninglar o‘tkazish kiberxavfsizlikni mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi. Umuman olganda, kiberjinoyatchilikka qarshi samarali kurash mexanizmini takomillashtirish uchun texnologik yechimlar, huquqiy bazani rivojlantirish, profilaktika va xalqaro hamkorlikni uyg‘unlashtirish zarur.

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 09. November 2025

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Andreev A. **Kiberxavfsizlik asoslari va kiberjinoyatchilikka qarshi kurash.** – Toshkent: Fan va Texnologiya, 2020.
2. Zokirov M. **Kiberjinoyatchilik va uning oldini olish usullari.** – Toshkent: Axborot, 2019.
3. Shavdirov S.A. **Metodika va innovatsiyalarni o‘qitishda qo‘llash.** – Pedagogik ta’lim va ilm-fan, 2017, №2, S. 109-110.
4. Smith J. **Cybercrime and Information Security.** – New York: Springer, 2018.
5. Kaspersky Lab. **Global Kiberxavfsizlik hisobotlari.** – Moskva, 2021.
6. Jones L. **International Approaches to Cybercrime Prevention.** – London: Routledge, 2020.

Research Science and
Innovation House